

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 14. Societatis sedes apud Araucanos ponitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

sedibus persequar, infinitus fastidiosusque sim, necesse est. Igitur stylum ad Araucanas, & Chiloenses, longinquas terrâ marique expeditiones, me accingo:

CAPUT
XIII.
Societatis
sedes apud
Araucanos
ponitur.

*Araucum
arx.*

*De militum
Araucano-
rum & In-
digenarum
condicione.*

*Horatius
Bechius &
Martinus
Aranda ad
Araucanos
mittuntur.*

*A Prætor
domicilio
donantur.*

*Milites Hi-
spanos exco-
lant.*

*Sodalitatem
Marianam
instituent.*

*Prudentes
Sodales eli-
gunt.*

*Morum mu-
tatio.*

*Sodalium
fervor.*

POSTQUAM Araucani, Martino Loiolâ Prætoris trucidato, Australes urbes devastarunt, bellum atrox inter utramque gentem commissum, continuatumque est; & deinceps Chilenum regnum est omne divisum in duas partes: quarum unam ad Austrum vergentem, aurifodinis maximè nobilem, ab trigesimo-septimo elevationis Meridionalis gradu, ad fretum usque Magellanicum, indigenæ rebelles habitant: altera, quæ Peruviam, Tucumaniamque respicit, Hispano parit. Ad Barbarorum verò impetus retundendos, multæ arces in hostium finibus constructæ sunt, quarum princeps Araucum in valle ei cognomine non procul mari, trigesimo-sexto latitudinis Australis gradu, quingentis præsidarios Hispanos, & indigenarum assatim habebat. Alias arces Jumbelinæ regionis, ad fluvium Biobium erectas, sexcenti Hispani, belli robur, & Indi milites tutabantur. Circa quas arces omnis vicinitas incolebatur frequentibus Ethnicorum viculis, seu vi, seu sponte Hispano parentium: sed, sive Europæos spectares, sive Indigenas, planè utrorumque mores castigatione indigebant; quippe ad hanc ultimam Orbis terrarum militiam non optimi mortalium confluunt, auri spe, & prædandi licentiâ, impunitateque quodvis hominum genus alliciente: si qui viri boni militarent, plerumque consortio, aut loci conditione corrumpebantur; nam Chilenum regnum, ob rerum abundantiam, illecebrosè vivere, volentibus materia affatim præbet. Super hæc deerant pietatis adminicula omnia, Concionatores, libri pii, virtutum exempla: quarum rerum loco successerant ludi, choreæ, rixæ, Indorum vexatio, epulæ, & quæ epulas consequuntur, pudoris prostratio, & pellicum amor. Sed longè pejor erat Indigenarum conditio, execrandis ritibus dies noctesque scædantium, ac obstinatione animi, servitorumque metu, nostra Sacra pertinaciter respuentium; aded ut veteribus utrorumque malis nulla remedia profutura crederentur: sed Didacus Torres, vastitate animi res maximè arduas aggredi amans, partem hanc regni corruptissimam primis Sociorum laboribus destinat. Socii omnes, Apostolicarum ærurnarum spe, eò mitti ambiebant: prælati tamen sunt Horatius Bechius, Italus, animi corporisque excelitate, necnon animarum Christo lucrandarum ardore, commendabilis; & Martinus Aranda, ante initam Societatem apud Chilenos miles linguæ Araucanæ peritissimus: utriusque additus est Collegii Sancti Jacobi Rector Franciscus Vasquius Truxillus, auctoritate suâ rerum initia promoturus. Ubi ad Conceptionis urbem, octoginta leucis distantem, pervenere, Regni Prætor ultro Prætoriam domum, nuper abs se ad forum ædificatam, Sociis Araucis commoraturis concessit, iussitque utrumque sumptibus Regiis ali. Igitur Araucum transvecti, in Prætorii aula, favente arcis Præfecto, & præsidariis ultro opem conferentibus, Sacellum elegans aptavere: & statim prudenter Hispanorum militum malis mederi satagentes, conniventia & lenimentis tantum profecere, quantum obfuisent, si avidè nimis & ferociter in vitia inveci, aditum salubri medelæ non præparassent. Nec omnes simul aggredi lubuit, ne multorum curâ distracti, nulli sanarentur: pauculi è multis electi, quibus remediorum suavissimum, patrocinium nempe Virginis Lauretanæ in Ara collocatæ, Socii adhibuere; sub cuius nomine paucorum Congregatio erecta est. Porro Congregatorum leges ad militum præsentem conditionem attemperare placuit, ne nimia severitas cætera pietatis officia apud inexpertos horrificaret. Quare satis ad eam apti impræsentiarum videbantur, qui pellicibus abjectis, & pejerandi, aleæque, necnon lethalium noxarum consuetudine abjuratâ, conscientias suas apud Sacerdotem ponere vellent. Paucorum exemplum brevi pervasit cæterorum animos, quorum omnium consensu in id convenere, ut singulis mensibus expiati, Christi Corpori communicarent, quotidie Sacro adessent, singulis hebdomadis Concionem adirent, & datâ occasione pia colloquia usurparent. Degustatâ per has exercitationes pietatis suavitate, novis incrementis eam auxere. Omnibus jam Sacris adesse, floribus statuat Virginis ornare, scuticâ

se ver-

se verberare, corpus jejuniis macerare, multas horas orationi impendere, pauperibus sua largiri, pro lascivis cantilenis Virginis laudes canere, quotidiana jam plerorumque Sodalium, piâ æmulatione Reginae suae favorem ambientium, exercitatio erat. Reperti qui singulis hebdomadis quater jejunarent, qui quindecim diebus continuis nihil opsonii ad panem & aquam adderet; qui solidum diem ac noctem ad domandum corpus stans, sine somno & cibo perseveraret; qui totos dies in cogenda stipe pro pauperibus dedicaret: vovit alter, si sineretur, mancipiorum more, impacto candenti ferro in facie se adusturum, quo stigmate impresso Marianus cliens dignosceretur. Alius in hæc verba prorupit: *Quæ, inquit, o Patres, mutatio dexterae Excelsi? nam cum pessimus essem mortalium, ab eo tempore, quo vobis utor, quid jurare, quid fame detrahere, quid luxuria sit, penitus ignoro.* Denique tanta fuit morum immutatio, ut Araucanum Sodalitium seminarium quoddam fuerit, unde coadjutores temporales Provincia nostra Paraquatiensis sibi deligeret; quorum non unum Nierembergii Societatis Heroibus addidit. Cæteros autem milites animabant Partheniorum exempla, assiduae Conciones, & Sociorum virtus egregia, quorum industria cœlestibus portentis adjuncta est. Militem quemdam obscenas cantilenas in cubili usurpantem subiit repentina cogitatio contubernalis sui nuper sine Sacramento demortui: hæc cogitanti spectrum objicitur, quale mortem ipsam pingere solemus, qua cum colluctatus, ubi vires fatiscere, & supprimi se videret, frustra quæ JESU nomen in suum subsidium inclamare tentaret, ad Virginem MARIAM, mente conversâ, sensit auxilium: sed remanserat in attonito feralis pavor, sine dubio hominem oppressurus, nisi Ignatii imago mortis umbram fugasset. Ultimum & perpetuum remedium fuit frequens delictorum confessio, & vita inter Parthenios impofterum bene acta. Consulto multa prætereo, sive quæ sub Arandâ & Bechio, sive quæ sub aliis Sociis inter Hispanos Araucani, & in aliis arcibus similiter contigere: nam quemadmodum ad Indos juvandos, quæ Dei gratia est, mea me magis fert voluntas, sic ad Barbarorum res scribendas calamum & animum propensiolem sentio.

ARAUCUM arx est in Araucana valle, à qua valle non tantum ejus indigenæ, sed etiam cæteri Chilenis regni Rebelles, non secus ac fœderatæ Belgii Provinciae ab Hollandis, aut totum Belgium à Flandris, assumpto à famosioribus nomine, plerumque vocitantur. Porro Araucani, si famam consulimus utrique Orbi notam, nullis Indorum bellandi pertinaciâ secundi sunt: quippe qui externi jugi impatientes per tot lustra, vegetis adhuc viribus, cum incredibili ararii Regii dispendio Hispanos fatigavere: adeo ut Chileni, & Chilenorum fortissimi Araucani, ad immensi imperii conservationem Hispanam militiam in America, non secus ac nuper Batavi in Europa exercere videantur. Cæterum, in una Araucana valle, viginti ferme leucas in quadrum extensa, sub primum Hispanorum adventum hunc numerum Indorum fuisse comperio. Tucapelano, præter imbellem multitudinem, suberant tria millia virorum: Ongolo quater millibus imperitabat: Caiculiencip tria millia, & totidem Paicavus, in prælium educebat. Millarapuc quatuor millibus: Levo, Pure, & Limoia singuli sex millibus: Levopia, & Galeno mille viris, & alii Casiquii aliquantulo numero, moderabantur. Quorum omnium Petuguita sex millium Indorum dominus, autoritate, imperio ac viribus facile princeps erat. Ex quo numero eâ tempestate, de qua scribimus, Horatio Bechio teste, vix vicies mille capita censebantur. Sed si extra vallem excurreres, ultra Biobium flumen, longè frequentior erat multitudo Barbarorum, vi aut sponte aliquousque Hispano parentium. Inquirentibus verò Socii de præsentis hostium omnium numero, nihil certi compertum fuit, opinionibus infinitè variantibus. Gens omnis bonâ constitutione corporis, belli & agriculturæ laboribus, inter immensa vitia, quod mireris, aptissima est. A pueris quodcumque armorum genus quisque sibi elegerit, hoc uno uti totâ virâ in bello cogitur, prohibito aliorum usu, ne continuâ instrumentorum bellicorum mutatione, nullius dexteritatem acquirant. In factiones partiti, si hostes in-

Araucani
sodalitii
usitatis.

Milites con-
verso.

CAPUT
XV.

Araucani
Indi descri-
buntur.

Araucano-
rum fortitu-
do.

Numerosi-
tas.

Diminutio.

Notæ.